

kamenné po současnost. Kniha se snaží být komplexním průvodcem danou problematikou. Každému období dějin (doba kamenná, bronzová, starověk atd. až po moderní dobu), je věnována dvoustrana textu, která má čtenáři zkoumané období přiblížit. Protože se jedná hlavně o výpravny atlas, je shrnutí pouze informativní a doplňuje jej množství ilustračních fotografií.

Fotografie a ilustrace provázejí celou publikaci, zejména pak fotografie vykopávek v nejstarších obdobích, nákresy hradišť, fotografie významných historických památek, rytiny, malby středověkých měst, portréty panovníků, ale i fotografie státníků, vojáků a důležitých dokumentů.

Stejně jako obrazový materiál je i mapová část rozsáhlá a bohatá na informace. Neobsahuje pouze historické mapy estonského území, ale i grafy sledující vývoj klimatu, vegetace, osídlení, etnického složení obyvatelstva, rozložení průmyslu a průběh válečných operací. Najdeme zde i mapy měst (např. mapa středověkého Tallinnu nebo Narvy) nebo mapy administrativního dělení země v různých obdobích.

Mapy, grafy i fotografie jsou opatřeny často velmi detailními popisky, které pomáhají vysvětlit zobrazovanou tematiku. Na konci knihy se nachází seznam ilustrací a institucí, ze kterých pochází (ty jsou roztroušeny po celém území Evropy). Při svém rozsahu atlas postihuje nejdůležitější období estonské historie i její vývojové trendy v kontextu světových dějin. To pomáhá čtenáři, aby nebyl vytržen ze souvislostí, které v případě tak malé země vždy hrají významnou roli.

Olga Brabcová

Éstonijs. Krovavij sled nacizma: 1941–1944 gody: sbornik archivnych dokumentov o prestupenijach estonskich kollaboracionistov v gody Vtoroj mirovoj vojny. Moskva: Izdatel'stvo Jevropa, 2006. 266 s.

Archivní dokumenty, ze kterých se skládá tato edice, pochází ze Státního archivu Ruské federace a Centrálního archivu FSB. Obsahuje 51 archivních dokumentů, které se vztahují k období nacistické okupace Estonska za druhé světové války. Součástí sborníku je také předmluva, v níž si její autor (není však uveden) klade za cíl podat svědectví o toto období a dokázat, že estonské vojenské jednotky a policejní prapory se aktivně účastnily vyvražďování židů a zločinů proti civilnímu obyvatelstvu. Autor předmluvy se domnívá, že se v současném Estonsku oficiální představitelé (jmenuje například bývalého předsedu vlády Marta Laara a současného premiéra Andrusa Ansipa) snaží o „heroizaci“ nacistických zločinců. Předmluva však na druhé straně zamlčuje některé významné skutečnosti, jako například sovětské zločiny v Estonsku v období mezi lety 1940–1941.

Sborník se zabývá různými aspekty estonské kolaborace s nacisty. Nejdříve jsou zařazeny výslechy Estonců, členů 36. policejního pluku, kteří se účastnili vraždění židů na území Běloruska. Výslechy pochází z roku 1948, v některých případech až z let 1949 a 1950.

Velká část dokumentů je věnována koncentračnímu táboru Klooga. Jedná se o výpovědi přeživších, estonských hlídačů a vězňů. Součástí jsou také protokoly zaznamenávající vzpomínky sovětských vojáků, kteří koncentrační tábor osvobodili. Dokumenty vydávají svědectví o životních podmínkách, zacházení s vězni, o jejich profesích nebo jejich věku.

Sborník se věnuje dalším místům a událostem – poskytuje informace o fungování koncentračního tábora v Tartu na náměstí Näituse, o pronásledování komunistů, zběhů z německé armády (po mobilizaci v roce 1943), o jejich popravách a o zacházení se sovětskými zajatci. Mezi výpověďmi jsou jak výslechy hlídačů koncentračních táborů a těch, kteří se zločinů účastnili, tak výpovědi očitých svědků, přeživších, lékařů, ale i rudoarmějců. Naprostá většina dokumentů pochází z období bezprostředně po obsazení Estonska Rudou armádou v roce 1944.

Již z předmluvy vyplývá názor tvůrců sborníku. Dokumenty vypovídají o nelidských podmínkách v koncentračních táborech na území Estonska a o vraždění nevinných lidí. Potvrzují, že řada Estonců se na válečných zločinech a na zločinech proti lidskosti podílela nebo je sama páchala. Nevyplývá z nich však to, o čem se předmluva snaží čtenáře přesvědčit, tedy že se na zločinech podílela většina Estonců. Cílem dokumentů, které edice obsahuje, je předložit čtenáři předem promyšlený negativní obrázek Estonců a jejich vztahu k nacizmu.

Brabcová Olga

Lewis, Paul G. – Mansfeldová, Zdenka, eds. ***The European Union and Party Politics in Central and Eastern Europe***. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006. 260 s.

Demokratická transformace států po rozpadu sovětského bloku je často dávana do souvislosti s principem evropeizace. Sovětská hegemonie byla po roce 1989 vystřídána silicím vlivem západních institucí i Západu obecně. Nejinak tomu bylo i v případě politických stran a stranických systémů. Jejich naprostá většina byla utvořena za základě západních modelů, důležitou složkou vývoje se stala spolupráce s jejich zahraničními protějšky a evropskými stranickými rodinami. Ve většině zemí středovýchodní Evropy se podařilo utvořit relativně stabilní stranické systémy.